

Malý veľký svet Supertriedy

PROJEKT

Supertrieda je európsky projekt, ktorý vznikol na Slovensku. Snahou jeho autorov je podpora autonómnej pozície dieťaťa v procese vzdelávania, v ktorej je dieťa chápané ako slobodné individuum a vnímané ako aktívny sebatvorca. Podstatou Supertriedy je poznanie sveta hrou a umením a princípom zapojenie všetkých žiakov triedy. Hra je pre deti prirodzenou aktivitou, počas ktorej sa nachádzajú kdesi na polceste medzi fantáziou rozprávok a realitou života. Hoci prebieha len „akože“, venujú sa jej naplno a práve vďaka nej spoznávajú nielen „veľký“ svet naokolo, ale budujú si najmä svoj vlastný „malý“ svet, svet plný pocitov a fantázie, mikrosvet ich vlastného JA. Takisto poznanie sveta umením je pre deti veľmi prirodzeným poznávaním. Metaforický obraz skutočnosti, tak ako ho podáva umenie, je totiž blízky detskému vnímaniu sveta a takto získané poznatky

sa potom ľahko a prirodzene stávajú súčasťou zážitkového sveta detí. Čez hudbu, maľbu, tanec, divadlo či čítanie kníh spoznávajú „veľký svet“, nachádzajú v ňom svoje miesto a uvedomujú si zároveň aj svoje vzťahy k ostatným ľuďom.

Podmienka zapojenia sa všetkých žiakov do práce na projekte vtiahne deti do spoločného premýšľania, práca na spoločnom diele a na spoločnej úlohe ich zase núti k vedeniu dialógu, k argumentovaniu, ale súčasne v nich vytvára aj pocit spolupatričnosti a zmysel pre toleranciu a rešpektovanie názorov iných. Spoznávanie „veľkého sveta“ tak prestáva byť jeho jednoduchým opisom, ale stáva sa spoločnou myšlienkovou tvorbou, originálnou „detskou“ výpoveďou, v ktorej spolupráca znamená viac ako súperenie, v ktorej silnejšie pomáhajú slabším a v ktorej byť dobrým sa vypláti. Človek tým, že mení svet, mení i sám seba. Projekt Supertriedy je takým „malým svetom“. Svetom, ktorý si tvoria deti sami, svetom, ktorý si organizujú a menia nie podľa abstraktných a formálnych princípov sveta dospelých, ale podľa svojich predstáv a pocitov. „Malým svetom“, ktorý má silu zmeniť raz ten „veľký“ k lepšiemu.

Mgr. Juraj CIGÁŇ,
Gymnázium, Bilkova ul., Bratislava

Supertrieda a jej využitie v školskom prostredí

POZITÍVNE SKÚSENOSTI

Obyčianske združenie Supertrieda už niekoľko rokov uskutočňuje projekt tzv. Krajanskej Supertriedy, t. j. Supertriedy pre deti slovenských krajanov žijúcich v zahraničí. Ako vyslaný učiteľ slovenského jazyka a literatúry som mal možnosť vyskúšať si jeho účinnosť na základnej škole v obci Novej Hute v Rumunsku a takisto v lete roku 2011 počas letnej mediálnej školy pre deti krajanov, tzv. Letnej Supertriedy. Mimoriadne pozitívne skúsenosti s jeho uplatňovaním v praxi ma viedli k rozhodnutiu spolupracovať na tomto projekte s jeho tvorcami a výsledkom nášho spoločného snaženia bola tohtoročná Krajanská Supertrieda vo Vojvodine a následná účasť víťazných slovenských tried zo Srbska na celoslovenskom finále v Bratislave.

Život v postavení príslušníka národnostnej menšiny po boku väčšinového národa prináša so sebou množstvo (pre príslušníkov majoritného etnika často úplne netušených) problémov. Od nedostačujúcej znalosti štátneho jazyka až po veľmi špecifickú podobu analfabetizmu – neschopnosť písať a čítať v rodnom jazyku, ide v prvom rade o veľmi praktické (ale o to viac traumatizujúce) otázky každodenného fungovania, akými sú napr. otázka národnosti pri výbere životného partnera, otázka spoločnej výchovy detí, ich dochádzky do (menšinovej) školy či obmedzených možností výberu mimoškolských aktivít. Aj v (relatívne zriedkavých) prípadoch úplnej garantovanej a realizovanej rovnoprávnosti menšín je toto skutočnosťou determinovaný a do istej miery aj hendikepovaný v podstate každý uvedomujúci príslušník menšinovej populácie. Preto sa u väčšiny menšinových etnických skupín (na rozdiel od veľkých, resp. štátnych národov) stretávame s vysokou mierou potreby sebaidentifikácie. Táto sa navonok prejavuje najmä v používaní rôznych symbolov alebo iných atribútov, ale na jej vitálne fungovanie smerom dovnútra príslušnej komunity je nevyhnutné zabezpečiť záujem jej členov zostať aj naďalej svojbytným celkom so svojou kultúrou a jazykom. Práve táto „vôľa prežiť“ sa ukazuje byť mimoriadne dôležitou pre zachovanie kultúrnej a jazykovej identity menšiny a na jej pretrvanie, resp. revitalizáciu vyvinuli rôzne etnické skupiny ohrozené jazykovou a kultúrnou asimiláciou, ale aj lingvisti zaoberajúci sa touto problematikou viacerou úspešných stratégií. Podľa toho, akým spôsobom sú jednotlivé stratégie realizované, ich môžeme veľmi jednoducho rozdeliť do dvoch skupín. Pre prvú je príznačné premyslené jazykové plánovanie a koordinovaná menšinová,

resp. jazyková politika zhora, najmä v oblasti školstva, kultúry, politiky, ekonomiky, ale aj v iných oblastiach. V súčasnosti sa vďaka medzinárodnej právnej ochrane menšín vo viacerých prípadoch uskutočňuje aj s väčšou či menšou podporou orgánov a inštitúcií jednotlivých štátov.

Druhú skupinu predstavujú snahy o modernizáciu kultúrneho a spoločenského života menšín spolu s ich následnou popularizáciou medzi mládežou a snahou o získanie prestíže aj na medzinárodnom poli. Projekt Krajanskej Supertriedy sa nachádza niekde na pomedzí týchto dvoch prúdov. Podobne ako „veľká“ Supertrieda je projektom určeným pre školy (tu sa

približuje k aktivitám prvej skupiny) a jej prvoradým cieľom je podpora autonómnej pozície dieťaťa v procese vzdelávania a podstatou poznávanie sveta hrou a umením (v tomto je jednoznačne blízka aktivitám typickým pre druhú skupinu). Zapojenie sa všetkých žiakov triedy takisto zostáva základným princípom, špecifickým však je, že sa k nemu pridáva ešte jedna podmienka. Keďže sa uskutočňuje v menšinovom prostredí a na menšinových školách, jazykom Supertriedy je pre všetkých žiakov bez ohľadu na ich národnosť jazyk príslušnej menšiny, v našom prípade, pochopiteľne, slovenčina. Tu sa, prirodzene, natíska otázka, či má vôbec

nejaký zmysel nútiť deti používať menšinový jazyk, ak by sa pri práci na projekte ľahšie dohodovali tým väčšinovým? Skôr než sa dostaneme k odpovedi na našu otázku, povedzme si najskôr dva základné fakty. Prvým z nich je, že pre väčšinu opýtaných rodičov v menšinovom prostredí je vyučovanie ich detí v materinskom jazyku ako prostriedok na rozvoj ich jazykových znalostí vnímané ako mimoriadne dôležité. Toto by, samozrejme, malo nadväzovať na prirodzený základ nadobudnutý v rodinnom prostredí a práve jeho zdokonaľovaním by sa malo formovať etnické sebauvedomovanie jednotlivých príslušníkov menšinovej komunity, a späťne tak zabez-

Pekelné plány

ČO ROBI UČITEĽA UČITEĽOM

Moja žena je učiteľka. Je to šikovná a silná žena, no prvý deň v škole po letnej dovolenke ju zmožil. Trojhodinová porada, zasadnutie predmetovej komisie, popoludní si doma sadla nad učebné plány. Ja ich volám pekelné plány. Tieto hmsné papierovačky dokážu človeka vyčítať za jediný deň. Akoby ani neboli prázdniny. Už sa teším na dečku, povedala mi, keď sme večerali. Teraz spí a mne je ľúto, že únavu, ktorá ju zložila do postele, má v sebe tak málo radostného.

Aj ja som učiteľ. Teraz učím na inom type školy, no začínal som na zéške. Na Dukliansku v Bánovciach nad Bebravou som nastúpil v lete 1987. Mesiac na to som odišiel na vojenskú základnú službu. Vrátil som sa v októbri 1989. Udalosti sa začali valiť jedna cez druhú. Žiaci zrazu smeli učiteľom tykať, prestali sa známkovalť výchovné predmety, do školy vtrhla sloboda. O všetkom sme donekonečna diskutovali, zaživali zážračnú prerody komunistov na horlivých veriacich. Hovorili sme im „komulici“.

sa spasíš, s chuťou ho vyšľahá elektrickým káblom alebo inou výchovnou pomôckou, ktorá by v kabinete rozvojových štúdií bola poruke. Samozrejme, tajne. Vpred ho ženie syndróm nenažratého vlka. Tak, ako ho popísal nórsky sociológ T. H. Eriksen. Neúnavne naháňa neposlušné učiteľské i žiacke prasiatka, až kým ich nedostane do posledného domčeka. Keď už nevie, ako sa

k nim dostať, oznámí im, že ich vyhladuje. Povedzme, že nás zožerieš, kričí mu spoza dvier najdrzejšie prasiatko. Ale čo budeš robiť zajtra? Po slovensky sa tomu hovorí dnes hojno, zajtra... Lenže nenáštynný metodik je nezastaviteľný. Pridie s ďalšou reformou. Nariadením. Smernicou. Nevieš si spomenúť na príbeh úspešnej reformy zhora. Este aj osvietený a reformár-

pečovať prirodzené a nepretržité odovzdávanie jazyka medzi generáciami. Druhým faktom je, že ak sa takéto prirodzené a nepretržité odovzdávanie jazyka (z rôznych dôvodov) pretrhne, väčšina opýtaných to považuje za nežiaduci stav, ktorý by sa mal dať napraviť, pričom priestor na nápravu vidí najčastejšie práve v škole.

Bežná školská prax v menšinových školách zameraná utilitárne len na užitočnosť získaných poznatkov v takomto prípade nepostačuje. Ak sa však na vzdelávanie pozeráme aj ako na proces akulturácie, ktorého cieľom je kultúrna gramotnosť detí, potom práve tu nachádzame obrovský nevyužitý priestor, v ktorom môžeme formovať a rozvíjať jazykové schopnosti detí cez kultúru a umenie. Supertrieda so svojím zapojením všetkých žiakov a poznávaním sveta hrou a umením poskytuje školám možnosť aktívneho využitia tohto priestoru, pričom sú to deti samy, ktoré dávajú tomuto priestoru hodnotovú orientáciu, tentoraz už nie v zmysle „mať povedomie o niečom“, ale v zmysle „aktívne ho tvoriť“.

Na podporu nášho uvažovania teraz na príklade do najnovšieho lingvistického, resp. sociolingvistického myslenia. Oproti tradičnému dvojvetovému modelu jazykovosti založenému na protiklade jazyk (langue) – reč (parole), v ktorom sa (ideálny) jazyk manifestuje, resp. aktualizuje v (nedokonalé) reči, stoja v súčasnej jazykovede monolingvistické koncepcie, v ktorých nie je jazyk ako objektu, lebo jazyk je len činnosť včlenená do prúdu sociálneho života. V monolingvistickom chápaní jazyk teda jestvuje len ako činnosť a táto činnosť je súčasťou kultúrnych praktík daného spoločenstva, pričom rozsah výrazu jazyk sa tu nevyčerpáva verbálnym jazykom, ale zahŕňa v sebe všetky praktiky a zvyklosti jeho používania v rámci daného kultúrneho spoločenstva.

toroský Jozef II. musel drvivú väčšinu svojich cisárskych nariadení odvolať už za svojho života. Je pravdou, niektoré z nich sa dočasne ujali. Napríklad povinná školská dochádzka. Ale aj tie sú nám už tesné. Možno je naozaj načase uvažovať o presunutí dôrazu na vzdelávanie. Ale netreba na to hneď rigidný zákon. Stačí otvoriť priestor. Aj keď je mnoho riaditeľov škôl skorumpanovaných detinským strachom o svoje nevdčné miesta, určite sa nájdu takí, ktorí v momente dosadnutia na direktorskú stoličku neosoprotia. A príklady ťahnu. Dokonca aj pozitívne. V celých kultúrnych dejinách ľudstva sa trvalo presadili len tie riešenia potrieb spoločnosti, ku ktorým si našli ich adresátov vzťah. Klady. A kto dokáže milovať nariadenie? Len jeho tvorca. A sme tam, kde sme boli. Naš nenažratý vlk už nenaháňa prasiatka. Naháňa vlastný chovst. A reforma strieka reformu. Pamätám sa, s akou dôverou a nadšením sme víťali možnosť blokového vyučovania. Výhodu umením. Dramatický výchovu. Minule som bol na mysle na jednom gymnáziu a s hrôzou som zistil, čo z tohto konceptu ostalo. Na pôde školy v rámci učebných osnov a vzdelávacích plánov neostal žiadny priestor na využitie individuálnych dispozícií možností školy. Od tra-

To znamená, že nie kultúry mimo jazyka a nie jazyka mimo kultúry. Jazyk jestvuje v kultúre a kultúra v jazyku.

Každý človek (teda aj dieťa) je takto spolu s ostatnými zaangažovaný v praktických, obradných a komunikatívnych aktivitách, ktoré vytvárajú spôsob života a ktoré si osvojuje jazykom a v jazyku. Dôležitou

súčasťou interpretačného rámca sa tak stáva diskurz, ktorý si jednotlivci spoločne vytvárajú. Človek (dieťa) je v tomto prípade vnímaný ako aktívne, interpretujúce individuum, ktoré sa správa podľa toho, aký aktuálny zmysel nachádza v danej situácii, ako rozumie tejto situácii. Ak máme teda porozumieť tomu, čo daná osoba robí, je nutné vedieť nielen to, o akú situáciu ide, ale najmä to, aký význam má konkrétna situácia pre osobu samotnú. Človek (dieťa) je z tohto pohľadu účastníkom intencionálnej činnosti, a nielen objektom sociálnej kauzality. To, čo určuje charakter konania aktéra, je jeho zaangažovanie sa do priebehu činnosti a jeho implicitné hodnotenie.

Presne toto ponúka Supertrieda: zaangažovanie detí do priebehu vlastnej kultúry, ktorý si samy vytvárajú a ktorý si osvojujú jazykom a v jazyku. A tu sa dostávame aj k odpovedi na našu otázku, či máme nútiť deti používať menšinový jazyk, ak sa pri práci na projekte ľahšie dohovoria tým väčšinovým? Odpoveď znie: Nemáme. Preto aj podmienka používania materinského jazyka nie je explicitne vyjadrená v pravidlách Krajskej Supertriedy, ale je implicitne obsiahnutá v tom, čo deti robia. Jej uplatňovanie teda nie je následkom toho, že ju poznáme (že je vopred daná, a tak ju môžeme realizovať), ale rozhodne o ňom žijú jazyková prax, čiže deti samy.

Zhrnutie

Na rozdiel od organizovania premysleného, ale často neučinného „propagovania jazyka“ vo výučbe v menšinovom jazyku (tzv. jazykového plánovania) ponúka Supertrieda jednoduchý, ale účinný model, prostredníctvom ktorého deti v materinskom jazyku nadobúdajú, resp. si aktívne tvoria základný referenčný rámec na vnímanie sveta okolo seba a pochopenie noriem ich vlastného kultúrneho prostredia. Získávajú tak stabilnú bázu pre ich budú-

ce hodnotové orientácie a istotu pri prežívaní neustále sa objavujúcich nových podnetov z iného (väčšinového) prostredia. Namiesto „manipulačnej“ zhora nastala flexibilita a schopnosť sebareflexie v materinskom jazyku zdola, ktoré sú také nevyhnutné na zachovanie a rozvíjanie vlastnej kultúrnej tradície i vlastného jazyka a tým aj identity ako celku.

Mgr. Juraj CIGÁŇ

(Z dôvodu rozsahu článku sme pristúpili k úprave vedeckého štýlu textu, vynesajúc odkazy na citácie a sťahujúce poznámky pod čiarou.)

na motívy niektorého z notoricky známych rozprávkových príbehov so spemí a s improvizovaným scénografickým riešením. Len strelivo mali zbrojniť vždy autentické. Šišiek bolo všade dosť. Tak mi napadá, či práve toto nebola výchova umením. Umením žiť. Umením načúvať a počuť. Napriek tomu, že ten náš riaditeľ bol navyše aj nedoslýchavý a z uší mu trčali sedivé chlpy. Duklianska bola prvá škola, na ktorej som učil. Neostal som tam tak dlho, aby sa zo mňa stal skutočný učiteľ. Po piatich rokoch som šiel ďalej. Po mne na moje miesto nastúpila moja manželka Evka. Práve pri nej si uvedomujem, čo robí učiteľ učiteľom naozaj. Schopnosť znova a znova, celé roky, zakaždým nanovo, päťkrát za týždeň a v priemere šesťkrát denne postaviť sa pred neumenenú energiu nepriateľskej povahy. Osedlať ju, vyvíhnuť sa do sedla a dojazdiť do cieľa. K vysvedčeniu. Deviatkemu. A potom znova, len čo si priatelia sadnú v septembri do lavíc. A zakaždým s tým istým odhodlaním, nasadením a vierou, že to má zmysel. Len mi je ľúto, že dnes príšla z prvého dňa v škole tak smutno unavená. Možno keď sa do nej nahmú aj deti, bude to veselšie.

Silverstr LAVRÍK

SUPERTRIEDA

PROPOZÍCIE PROJEKTU

Supertrieda je európsky projekt zážitkového učenia s cieľom zvýšiť kultúrnosť detí a mládeže, učiť ich cítiť, myslieť, tvoriť, tešiť sa zo života – a pripraviť sa na svet v budúcnosti.

„Ak mi to povieš, zabudnem.

Ak mi to ukážeš, zapamätám si.

Ak to sám urobím, pochopím.“

(čínske príslovie)

Podľa štatistik len 4% detí sú tzv. talenty. Opakovane sú posielané na všetky súťaže, reprezentujú svoju školu, obec, záujmový krúžok. Majú vytvorené podmienky, aby svoje kvality mohli ďalej rozvíjať. Projekt Supertrieda má v súlade s týmto ambíciou podporiť aj zvyšných 96% detí a dokázať, že každé dieťa má na niečo predpoklady a má právo na šancu dokázať to, prejaví sa, právo vyskúšať nové veci, pracovať na sebe, získavať skúsenosti a tvoriť si názor. Má právo dostať príležitosti na kultúrnejší život. Projekt je súčasťou vyučovania slovenského a anglického jazyka, hudobnej, výtvarnej, etickej, občianskej výchovy. Ozdravuje vzťahy v detskom kolektíve a je prirodzenou prevenciou šikanovania.

Partneri

- Zastúpenie Európskej komisie na Slovensku
- Slovenský výbor pre UNICEF
- Združenie miest a obcí Slovenska

Cieľ projektu

- zvyšovať kultúrnosť detí, učiť ich cítiť, myslieť, tvoriť a tešiť sa zo života,
- pomáhať učiteľom zvyšovať kredit ich povolania,
- všetkým deťom na Slovensku dať šancu objaviť seba samého, svoju šikovnosť, svoj talent,
- skvalitňovať vzťahy v detskom kolektíve, motivovať deti k vzájomnej tolerancii, empatii, schopnosti pomáhať si a spolupracovať s učiteľom; projekt je psychologicky odporúčaný ako prevencia šikanovania,
- podporovať a rozvíjať kreativitu a osobnostný vývoj detí, ich schopnosti a prezentačné zručnosti.

„Supertrieda zmenila moju triedu.

Deti samostatne, iniciatívne

a s radosťou pracujú, čo je sen každého učiteľa.“

Juraj Cigáň, Gymnázium, Biľkova ul., Bratislava

Európsky význam projektu

Supertrieda je európsky projekt, ktorý vznikol na Slovensku a roku 2009 sa dostal medzi 10 najlepších školských európ-

ských projektov pre ľudskú výchovu, ktoré boli odporúčané do školského systému vo všetkých štátoch EÚ.

Medzinárodné ocenenia:

- 2009 – Good Practice Model of European Educational Network (vzorový projekt EÚ na vyučovanie umeleckých výchovných predmetov),
- 2012 – európsky víťaz v celosvetovej sieti festivalov Changemakers (najlepší európsky školský integračný projekt),
- 2013 – prijatie do celosvetovej siete Ashoka ako vzorový sociálny projekt, ktorý skvalitňuje vzťahy v školskom kolektíve a je prevenciou šikanovania.

Témy na rok 2014

- Musíme si pomáhať
- Človek-výskumník

Priebeh projektu

Supertrieda prebieha dlhodobo, v troch etapách – vo vzdelávacej, v súťažnej a prezentačnej.

Vzdelávacia časť projektu sa realizuje počas 10 mesiacov na základných a stredných školách v SR. Žiaci základných škôl so svojou triedou v rámci vyučovania celého roka pracujú na spoločnom autorskom diele – pracujú s telom, diskutujú, tvoria si názor, učia sa ho obhajovať, píšú slohy (aby tému dokonale pochopili), vymýšľajú scenáre, skladajú melódie, texty, spievajú, tancujú, maľujú, vyrábajú umelecké pomocky, kulis, šijú kostýmy, prípadne filmujú, venujú sa grafickému stvárneniu a spracovaniu filmu a predstavenia (každý podľa chuti a schopnosti). Stredoškólski sa prezentujú autorským umeleckým dielom spájajúcim najmenej dva druhy umenia na tému roka.

Súťažná časť je vyvrcholením projektu, a teda celoročnej práce detí a učiteľov, konkrétne vo forme súťažných celodenných festivalov v Nitre, Košiciach, Prešove, Bratislave, Banskej Bystrici a v Martine na konci školského roka a celoštátneho finále spojeného so slávnostným galaverom víťazov a hostí Supertriedy.

Prezentačná časť pozostáva z prezentácie projektu v SR (pedagogické konferencie, prezentácie na školách, v médiách) a v zahraničí (na medzinárodných fórach v Paríži, Lubľane, Haagu, Talline, Nadklaku).

Projekt bojuje s pasivitou, núti deti a mladých ľudí uvažovať, diskutovať, zaujímať stanoviská, tvoriť a prezentovať. Cestou tvorivých aktivít integruje jednotlivcov z rôznych sociálnych, spoločenských, rasových a náboženských vrstiev, skupín a vyznaní. Formuje detskú osobnosť tým najprirodzenejším spôsobom – prácou, tvorivosťou, rozvíjaním fantázie.

Psychológmi je Supertrieda spracovaná ako prevencia šikanovania. Tým, že každé dieťa z triedy sa musí chcieť zapojiť (ináč je trieda ako celok diskvalifikovaná), najsť si svoju rolu, ťahať za spoločný povraz, projekt motivuje deti k vytváraniu priateľského prostredia v kolektíve, kde je dieťa nútené prežiť väčšinu svojho detstva, pripísať k stmeleniu triedneho kolektívu, dokázateľne vylepšuje vzťahy v triede.

Deti spoločne tvoria, spoločne sa smejú, navzájom sa stimulujú a podnecujú. Spoločne bojujú a prežívajú úspech. Bojujú o titul Supertrieda.

Vzdelávanie učiteľov

Dôležitou, veľmi žiadanou súčasťou projektu sú vzdelávacie workshopy pre učiteľov (pokračovanie na strane 6)

SUPERTRIEDA

PROPOZÍCIE PROJEKTU

(dokončenie zo strany 5)

telov, ktoré organizujeme v spolupráci s vysokými školami. Tematicky sú zamerané na prácu s textom (literárna a jazyková dielňa), tvorivú hudobnú pedagogiku, spojenie hudobnej výchovy s informatikou (hudobná dielňa), dramatické umenie (dramatická dielňa), filmové umenie (filmová dielňa) a vzdelávanie venované psychologickým otázkam pri tvorbe vzťahov v detskom kolektíve.

Na projekte organizačne spolupracujú:

- Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR,
- Zastúpenie Európskej komisie na Slovensku,
- Slovenský výbor pre UNICEF,
- magistráty miest, primátori, starostovia,
- riaditelia divadiel.

Na projekte odborne spolupracujú:

- Prešovská univerzita (PU) v Prešove,
- Pedagogická fakulta Univerzity Komenského (UK) v Bratislave,
- Vysoká škola múzických umení v Bratislave,
- Univerzita Mateja Bela (UMB) v Banskej Bystrici,
- Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre,
- Slovenská Orffovia spoločnosť.

Odborní garanti a členovia komisie projektu Supertrieda:

- prof. Mgr. art. Irena Medňanská, PhD., PU Prešov,
- prof. Belo Felix, PhD., UMB Banská Bystrica,
- prof. Erich Mistrik, CSc., UK Bratislava,
- doc. PhDr. Albin Škoviera, PhD., UK Bratislava,
- PhDr. Miroslava Blažeková, PhD., Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre,
- Mgr. Silvester Lavrick, spisovateľ, dramatik, režisér,
- Mgr. art. Tomáš Boroš, PhD., ArtD., UK Bratislava,
- Mgr. Katarína Burgrová, PU Prešov,
- Laco Teren, výtvarník.

Súčasťou Supertriedy sú projekty:

- Supertrieda v anglickom jazyku,
- Supertrieda/SuperClass (štáty EÚ),
- Ružinovská Supertrieda – Mesto dobrých vzťahov,
- Supertrieda pre detské domovy,
- Krajanská Supertrieda (pre Slovákov v zahraničí),
- Supertrieda pre všetkých (prípravka pre menej odvážnych),
- Supertrieda pre špeciálne školy,
- Supertrieda pre reedukačné ústavy a diagnostické centrá,

- Superkoncert (netradičné vzdelávacie koncerty),
- Iná hra (pre sociálne vylúčené deti),
- Mediálna škola – Letná Supertrieda (letná aktivita pre deti zahraničných Slovákov),
- Workshopy pre učiteľov (hudobné, dramatické, výtvarné, audiovizuálne, jazykové, teambuildingové),
- Jazykové workshopy pre krajských učiteľov,
- Škola hrou (zážitkové workshopy v rômskych osadách),
- SuperClass Meeting (stretnutie odborníkov na umeleckú pedagogiku zo štátov EÚ).

Referencie

Silvester Lavrick, spisovateľ, pedagóg výtvarnej výchovy, dramatik, režisér:

„Projekt Supertrieda spája výrazové prostriedky hudby, divadla, tanca, literatúry a výtvarného umenia, aby rozvíjal osobnosť dieťaťa a učil ho spolupráci. Spolupráci veľmi zámernej, veľmi cieľovej, spolupráci, ktorá prináša zadosťučinenie. Tento projekt zážitkového učenia nám postupne začne prinášať výsledky v podobe poučených poslucháčov, divákov a čitateľov s kultúrnymi potrebami. Takže asi nebudem prvý, kto prišiel s asociáciou, že Supertrieda je super nápad.“

Irena Medňanská, vedúca Katedry hudby PU:

„Supertrieda je v každom prípade super akcia so super myšlienkou. Pretože posky-

tuje to, čo sa doterajším projektom nepodarilo – zapojila celú populáciu. Okrem toho naplnia aj veľa iných funkcií, a to najmä sociálnu, v ktorej sa skrýva tolerancia, práca v kolektíve, rešpektovanie druhého. To sú dnes hodnoty, ktoré sa len veľmi ťažko budujú, a keď sa budujú teoreticky, sú negované. V Supertriede sa však budujú automaticky a žiaci si ich osvojujú a aj konajú v tomto kontexte.“

Katarína Burgrová, Katedra umeleckej, estetickéj a pohybovej výchovy PU:

„Táto súťaž je jedinečná. Podporujeme každého, kto má chuť umeniu nielen rozumieť, ale ho aj sám vytvárať.“

Ohlasy detí

Zdeno, 4. roč., Abranovce:

„Najprv som nechcel. Do školy som nechodil. Potom som videl, ako spolužiaci spievajú, tancujú, tak som sa pridala. Dobré som urobil.“

Peter Náday, 7. B, Banská Bystrica:

„Páči sa mi to. Ani som nevedel, že som taký šikovný.“

Tomáš Lohavý, 7. B, Banská Bystrica:

„Je to sranda. Dokonca sa teším do školy.“

Kludia Marcinová, Mária Hricková, Zuzana Prokopová, 5. B, Borša:

„Všetko sa začalo tak, že pani zástupkyňa nám rozdala papiera, aby sme napísali nejaký smiešny, romantický alebo žartovný príbeh. A vybrala ten najlepší, ktorý sme začali vo forme divadielka nacvičovať. Dali sme mu názov *Deň, na ktorý nezabudem*. Tak sa to všetko začalo. Na výtvarnej sme tvorili rekvizity, kostýmy, maľovali izby, vláčik a iné. Na hudobnej sme vymýšľali s pani učiteľkou texty piesní aj melódie. Bolo nám veľmi dobre, bola veľká zábava. A potom nadišiel deň súťaže. Každý sa bál, pretože sme mali trénu. Ale pani učiteľky nám hovorili všetko, aby sme sa cestou nebáli, no a boli sme tam. A prežili sme to. Na súťaži bola vynikajúca atmosféra a bolo nám fajn. Dostali sme aj Cenu pána primátora Košíc. Bolo to fantastické a bolo to obrovský

pad, ktorý zaktivizoval tisíce detí a ich učiteľov na Slovensku. Je to niečo úžasné. Je to krásna a pádna odpoveď všetkým, ktorí plačú nad často nimi vykopaným hrobom hudobnej edukácie na základných školách. Stretávame sa s problémom, že deti nemajú záujem, nechcú byť aktívne, že len sedia pri počítačových hrách. Tu sa ukazuje, že stačí pár zameraných ľudí, ktorí majú dobrý nápad, a že to deti zaujímajú a postoj učiteľov z „ja to neviem“ sa mení cez „čo keby som to skúsil“ až k zisteniu „aha, však to ide“.

A myšlienka projektu sa mi páči z dvoch dôvodov. Po prvé, ide o prezentáciu, kde deti a učiteľ majú autorský podiel. To znamená, že to je nielen reprodukcia

zážitok, ako sme to všetko pripravovali a všetko možné robili. Ďakujeme!“

Sára Revická, 4. B, Prievidza:

„Na súťaž Supertrieda sa veľmi teším. Veľa som sa naučila a pobavila.“

Martin Frimmel, 4. B, Prievidza:

„Mňa ten program veľmi baví a prepáčte mi, že som prišiel na skúšku neskoru, veľmi ma to mrzí. Už to nikdy neurobím.“ (Martin prišiel neskoru na skúšku programu, ktorá bola 1. mája, teda vo voľný deň).

Janka Hanešová, 4. B, Prievidza

„Mne sa náš program veľmi páči a najmä to, že to spontánne a že tam môžeme použiť vlastnú tvorivosť. Možno nevyhráme, ale tak či tak môžeme byť na seba hrdí!“

Mírka Mištinová, 4. B, Prievidza

„Som veľmi rada, že sa môžem zúčastniť tejto súťaže. Veľmi sa mi páči.“

Marcelka Matejovičová, 4. B:

„Je to perťekné a srandové.“

Paťa Jánošková, 4. B, Prievidza:

„Mne sa na programe páči všetko. Vystupovať chcem a budem sa snažiť, aby som neochorela.“

Ivana, 2. roč., Abranovce:

„Teším sa na budúci školský rok, lebo budeme nacvičovať nový program Supertriedy.“

niekoľko, čo niekto napísal, vymyslel, ale je to iný prístup k hudbe. Teda nielen nacvičujem, ale sám tvorím.

A po druhé – v projekte ide o všetky deti. Teda nielen o vybrané talenty, keď deti, ktorí nevedia spievať, tancovať, pošleme preč a budeme sa tváriť na profesionálov, ale ide o všetky deti a vplyv na ne. A teda nejde tu len o formotvorivé ciele – tvorbu inscenácie, koncertu, ale o formotvorivé, výchovné ciele. Cesta je niekedy dôležitejšia ako cieľ. A preto ak je cieľom vynikajúce predstavenie, tak ho jednoducho nedosiahneme. Pretože v tomto projekte volíme radšej všetky deti, radšej chyby, radšej hľadanie ako nachádzanie hotových vécí. Preto sa chcem poďakovať všetkým, ktorí projekt vymysleli a ktorí ho presadzujú.“

Záver

Supertrieda je projekt obrovských rozmerov, je veľmi náročný na organizačnú prácu, podieľa sa na ňom veľa priaznivcov a nadšencov, o odbornú úroveň a metodickú náplň sa starajú učelia, odborní garanti aj samotné deti – na základe ich podnetov sa projekt neustále vyvíja. Tí všetci sa zaslúžili o to, že projekt má už medzinárodný kredit a projekt sa s veľkým ohlasom odbornej i laickej verejnosti. Všetkým zúčastneným ďakujeme za spoluprácu.

Mgr. Martina BODNÁROVÁ,
Mgr. art. Ľuboš ŽATKO,
koordinátori projektu

Ohlasy učiteľov

Dana Švecová, Bánovce nad Bebravou:
„V predchádzajúcom ročníku sa aj naša trieda zapojila do super projektu Supertrieda. Nestačil sa skončiť jeden ročník a už ma žiaci bombardovali tým, že sa chcú opäť zúčastniť. Všetko sa nám darilo zvládať, len spev bol kameňom úrazu. Ale celá trieda držala spolu a nevzdala sa.“

Miriám Chylová, Trebišov:

„Ďakujem vám za výborný nápad a podnet do tvorivej práce so žiakmi na hodinách výchov. Záujem o hudobnú výchovu po týchto ročníkoch je slabší, ale možnosť vymyšľať, tvoriť a v podstate „viesť“ vzdelávací proces na hodine je pre deti veľmi podnetná. Dáva im možnosť vyjadriť to, čo sa skrýva v ich vnútri, nemusia sa báť, že niečo pokazia, nezvládnu. Je tu priestor na využitie schopností, ktorými dieťa disponuje. Už počas štúdia na univerzite ma veľmi zaujímala integrácia hudobnej výchovy s inými predmetmi na I. stupni základnej školy, napr. s matematikou, s cudzím jazykom. Teraz prostredníctvom Supertriedy som si mohla aj v praxi overiť, že dieťa lepšie prijíma informácie, keď ich má podané prostredníctvom zmyslov, precitania a včítania sa, cez hudbu, umenie a možnosť tvoriv.“

Marta Páleníková, Bratislava:

„Do súťaže Supertrieda som prihlásila triedu preto, že je to súťaž, v ktorej chce každý nielen vyhrať, ale aj si užiť celý čas prípravy. V začiatkoch som sa veľmi mylala. Čez deň som vymýšľala, ako to má vôbec vyzeráť, pýtala som sa detí, aké majú nápady k programu. Zo začiatku sme sa nemohli na ničom zhodnúť, bol to chaos. Neskôr sme vytvorili základnú myšlienku, pridávali tanec, hudbu. Pretože už druhý rok hráme celá trieda na flautách, nacvičili sme dve skladbičky s hudobným sprievodom. Ušili sme „oblečenie“ na kocky, zohnali farby na textil a kocky sme nafarbili písmenami S U P E R. To sú naše kulisy, spolu s 28 hviezdami, ktoré sme si každý vyrobili z tvrdého papiera a alobalu. V priebehu príprav som si stále pripomínala, že ide o to, aby sa zúčastnili všetci žiaci, teda aj tí, čo sa hanbia, sú

tí, boja sa vystupovať. A práve tým som dala sólové vystupy. Možno to nebude vyzeráť tak, ako keby to nacvičili najtalentovanejšie deti, ale mala som radosť, že aj tiché deti to zvládli. Viete, v skutočnosti je každé dieťa nadané.“

Ela Horváthová, Bratislava:

„Náhodou som sa bola pozrieť na oblasť komie v starom divadle, aj keď sa naša škola tento rok Supertriedy nezúčastnila. Prekvapila ma príjemná atmosféra, neformálnosť, spontánnosť a radosť, ktorá podujatie sprevádzala. Našenie detí bolo obrovské, tak úprimne povzbudzovali svojich súperov, že vlastne nešlo o súťaž, ale prehliadku kamarátstva. Tento rok sa so svojimi žiakmi určite zúčastním.“

Juraj Platko, Abranovce:

„Je to súťaž, ktorú Slovensko veľmi potrebuje. Autorom projektu píšem, aby sa nedali odradiť neprajnými slovami a ľuďmi a odkázali im, aby sa prišli pozrieť na finále. Uvidia skutočnú lásku k hudbe, k slovu a k pohybu. Je to projekt, ktorý kandiduje na titul projekt EÚ – právom mu patrí.“

Zuzana:

„Ďakujem porote v mene svojich žiakov za super atmosféru v Košiciach a za úžasný koncert, ktorý pre deti pripravili. Netradičné dychové nástroje zaujali všetkých a cestou domov sme fúkali hádam do všetkého, počnúc fľašami na pitie. Myslim si, že na tieto zážitky budú deti dlho spomínať.“

Ivana Lukáčová, Bytča:

„Musím sa úprimne priznať, že do Bratislavy sme nešli vyhrať. Chceli sme si užiť v pravom slova zmysle deň pre nás s veľkým D, pretože sme sa dostali do celoslovenského finále. Tvorili sme reálny príbeh, ktorého prvoplánovú líniu nebola zábava publika využitím populárnych muzikálových melódii a oku lahodiacich tanečných kreácií. Chceli sme zobrazíť reálny príbeh takmer obyčajného školského dňa, resp. to, čo sa môže stať, ak nerespektujeme zákony, pravidlá... Všetci naši herci hrajú na hudobných nástrojoch, niektorí i na viacerých. Okrem úvodného tesknutia som nijakým spôs-

obom nevstupovala do nášho príbehu, hoci hra na hudobných nástrojoch ovládam a v podmienkach súťaže je to povolené. Taktiež sme sa vyhlí využitiu reprodukovanej hudby. Všetky zvuky na javisku sme tvorili sami.

Potleskom sme podporili každého účinkujúceho. Hráme totiž divadlo a vieme, čo to znamená, koľko práca a námaha, ale i radosť a krásnych okamihov was za tým skrýva.“

Adriana Senciárová, Starý Tekov:

„Chcem poďakovať organizátorom za tento skvelý projekt. My sme sa ho zúčastnili prvý raz a neľutujeme. Ďakujeme za úžasnú finálovú atmosféru a skvelé výkony detí – každý ukázal a dal zo seba to najlepšie a najkrajšie, čo v ňom je. Poklonu skladám deťom z Abranovca, ktoré boli úžasnou nielen na javisku, ale aj v hľadisku – úprimne sa tešili z úspechu iných a právom si zaslúžili titul Supertrieda. Držim im palce aj do budúcnosti! Za svojich žiakov môžem povedať, že sme si naše vystúpenie užili a vychutnali a tento projekt bol super bodkou za našou spoločnou štvorročnou prácou. Držim im palce aj na II. stupni a verím, že zostanú aj na ďalšej super tvorivom kolektívom.“

Zuzana H., Spišská Nová Ves:

„Finále bolo skutočne super a super bola aj porota. Je jedno, ako rozhodla, je kompetentná. Úžasná bola, že KAŽDÁ supertrieda získala cenu za niečo, v čom bola podľa poroty dobrá. My sme finále vnímali skôr ako prehliadku, kde sú všetci na jednej lodi. Víťazi boli podľa mojej triedy zlatúčky, i keď tie ľudové piesne neboli autorské, čo malo byť jedným z kritérií. No obdivujem pána Platka, že to s tou malotriedkou takto super zvládol. Ako učiteľka viem, koľko námahy stojí príprava na súťaž, preto každý, kto tam bol, je super, že to dotiahol až na konček. A ostatným by som chcela odkázať, aby v budúcom roku začali pracovať na Supertriede, lebo nový štátny vzdelávací program je na túto súťaž ako stvorený. Aj keď nám v praxi vzali hudobnú výchovu a je len raz za dva týždne, máme možnosť zaviesť do vyučovania predmet dramatická výchova a máme výchovu umením. Nie je to výzva?“